

Elintarvikemarkkinavaltuutettu
Livsmedelsmarknadsombudsmannen
The Food Market Ombudsman

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimintakertomus 2025

SISÄLLYS

1 JOHDON KATSAUS	1
2 VAIKUTTAVUUS	2
2.1 TULOSSOPIMUKSEN MUKAISET TAVOITEKOKONAISUUDET VUODELLE 2025	2
2.2 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	3
2.3 ELINTARVIKEMARKKINAVALTUUTETUN ANTAMAT OHJEISTUKSET, SUOSITUKSET JA EHDOTUKSET	3
3 TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS	5
3.1 TOIMINNAN KUSTANNUKSET JA MÄÄRÄRAHOJEN KÄYTTÖ	5
4 TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA	6
4.1 VIREILLE TULLEET JA KÄSITELLYT ASIAT VUOSINA 2021–2025	6
4.2 VAIKUTTAMINEN SÄÄDÖSVALMISTELUHANKKEISIIN	9
4.3 ELINTARVIKEMARKKINAVALTUUTETUN JÄRJESTÄMÄT TAPAHTUMAT	10
4.4 VIESTINTÄ	10
4.5 ANONYYYMIN ILMOITUSKANAVAN KEHITTÄMINEN	11
4.6 TUTKIMUSYHTEISTYÖ	11
4.7 MARKKINOIDEN SEURANTA	12
4.8 STRATEGIATYÖ	12
4.9 ESIINTYMISET, TAPAAMISET JA VIERAILUT SEKÄ ASiantuntijajäsenyydet	12
5 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN	13
5.1 HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA	13
5.2 HENKILÖSTÖRESURSSIT JA HENKILÖSTÖN RAKENNE	14
5.3 TYÖHYVINVOINTI JA KEHITTÄMINEN	14
6 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	15
6.1 TUOTTO- JA KULULASKELMA	15
6.2 RAHOITUSLASKELMA	15
7 EPÄILLYT VÄÄRINKÄYTÖKSET	16
8 KAUPPATAPADIREKTIIVIN 10 ARTIKLAN 1 KOHDASSA TARKOITETTU RAPORTTI	16

1 Johdon katsaus

Vuosi 2025 oli elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston kuudes kokonainen toimintavuosi. Toimintansa aikana elintarvikemarkkinavaltuutettu on vakiinnuttanut asemansa elintarvikemarkkinoita seuraavana ja elintarvikemarkkinalaissa kielletyiksi säädettyjä kauppatapoja valvovana viranomaisena.

Vuoden 2025 alusta tuli voimaan elintarvikemarkkinalain muutos, jolla elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksia parannettiin. Lisäksi vuoden 2025 aikana tuli voimaan elintarvikemarkkinalain muutos, jolla vuoden 2023 aikana voimaan tulleet myymättä jääneiden tuotteiden palautuksia ja maksuaikoja koskevat lainmuutokset ulotettiin koskemaan myös vanhoja, ennen vuoden 2023 lainmuutoksia solmittuja sopimuksia. Toimintavuoden aikana päivitettiin palautuksia ja maksuaikoja koskevaa ohjeistusta, minkä lisäksi lakimuutoksista viestittiin aktiivisesti. Vuoden 2025 aikana myös valmisteltiin elintarvikemarkkinalakiin merkittäviä muutoksia, joiden on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 aikana. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston asiantuntijat osallistuivat vuoden aikana aktiivisesti muutosten valmistelutyöhön.

Toimintansa aikana elintarvikemarkkinavaltuutettu on havainnut, että laissa kielletyiksi säädettyjä kauppatapoja harjoittavista ostajista ei uskalleta tehdä varsinaisia toimenpidepyyntöjä. Ilmiö on koko EU:n laajuinen ja johtuu ymmärrettävästi liikesuhteen katkeamisen pelosta. Vastauksena tähän ilmiöön elintarvikemarkkinavaltuutettu on aktiivisesti viestinyt sopijapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista. Vuoden 2025 aikana kehitettiin edelleen mahdollisuutta olla elintarvikemarkkinavaltuutetun yhteydessä tarvittaessa myös anonyymisti. Loppuvuodesta käyttöön otetun uuden ilmoituskanavan avulla elintarvikemarkkinavaltuutetun on jatkossa mahdollista käydä myös jatkokeskustelua yhteydenottajien kanssa anonyymisti.

Tietoa markkinoista ja toimintatavoista sekä mahdollisista epäkohdista on säännöllisesti hankittu myös alakohtaisten ja muiden kyselyiden avulla. Kyselyiden tulosten perusteella valvontatoimia, neuvontaa ja ohjeistusta on mahdollista kohdistaa sellaisiin ilmiöihin, joissa kyselyissä annettujen vastausten perusteella on viitteitä ongelmallisista menettelytavoista. Vuonna 2025 toteutettiin muun muassa kaupan omia merkkejä koskeva kysely, ja kyselyssä saatujen havaintojen perusteella tehdään jatkoselvityksiä vuoden 2026 aikana.

Vuoden 2025 yksi keskeisimmistä tavoitteista oli turvata toimistolle riittävät resurssit. Eduskunnan hyväksymässä talousarviossa vuodelle 2026 elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston määrärahoja onkin kasvatettu siten, että jatkossa toimiston pysyvien henkilöresurssien määrä on mahdollista kasvattaa kuuteen henkilötyövuoteen. Vuonna 2025 toimittiin vielä viiden henkilötyövuoden voimin, minkä vuoksi osa vuodelle asetetuista tulostavoitteista jäi saavuttamatta. Vuoden 2025 aikana kuitenkin sujuvan toiminnan takaamiseksi tarvittavat lisärekrytoinnit saatiin toteutettua, ja vuosi 2026 on päästy aloittamaan kuuden henkilötyövuoden vahvuudella.

Vuoden 2025 toimintaa on ohjannut maa- ja metsätalousministeriön ja elintarvikemarkkinavaltuutetun välinen tulossopimus, jossa sovitaan esimerkiksi valvonnan yhteiskunnallisista vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteista sekä toimiston resursseista. Tulossopimus muodostaa pohjan elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminnalle ja tavoitteille. Tulossopimuksen pohjalta elintarvikemarkkinavaltuutettu itsenäisenä ja riippumattomana viranomaisena tarkentaa toimintansa vuositasen tavoitteita sekä niitä keinoja, joilla näihin tavoitteisiin on tarkoitus päästä. Tässä toimintakertomuksessa tarkastellaan tulossopimuksen tavoitteiden toteutumista.

2 Vaikuttavuus

2.1 Tulossopimuksen mukaiset tavoitekokonaisuudet vuodelle 2025

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteuttamiseksi on sovittu toimiston kehittävän kanavaa, jossa markkinatoimijat voivat ilmoittaa markkinoilla havaitsemistaan ongelmista tarvittaessa myös anonyymisti. Vuoden 2025 aikana kartoitettiin erilaisia mahdollisuuksia kanavan kehittämiseen sekä toisaalta lisättiin kanavan tunnettuutta viestimällä siitä aktiivisesti. Kesäkuussa solmittiin ulkopuolisen palveluntarjoajan kanssa sopimus, jonka puitteissa kanavaa hyödyntäen on jatkossa mahdollisuus käydä yhteydenottajien kanssa myös jatkokeskustelua anonyymisti. Uudistettu kanava otettiin käyttöön marraskuussa 2025.

Kyselyiden toteuttamista jatkettiin, ja kevään aikana tehtiin laaja kysely kaupan omista tuotemerkeistä. Kyselyn tiedonkeruujakso päättyi kesäkuussa, ja tulokset julkaistiin marraskuussa 2025. Loppuvuodesta toteutettiin vilja-alan kysely, jonka tiedonkeruujakso päättyi joulukuussa. Toimiston tekemistä kyselyistä on kerrottu tarkemmin erillisessä kyselyitä koskevassa osiossa.

Tulossopimuksessa sovitulla tavalla toimistossa kartoitettiin vuoden 2025 aikana asiakokonaisuuksia, joista mahdollisesti annetaan elintarvikemarkkinavaltuutetun suosituksia. Suositusta valmisteltiin liittyen datan käsittelyyn elintarvikemarkkinavaltuutetun soveltamisalaan kuuluvissa sopimuksissa. Lopulta kuitenkin julkaistiin aiheesta elintarvikemarkkinavaltuutetun ohje, jota on kuvattu tarkemmin ohjeita koskevassa osiossa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tulossopimuksessa sovitulla tavalla toimistossa valmisteltiin vuoden 2025 aikana uusi viestintäsuunnitelma vuosille 2025–2029. Viestintää on myös tulossopimuksessa sovitulla tavalla pyritty tekemään entistä vaikuttavammin ja uusin tavoin. Tästä on kerrottu tarkemmin erillisessä viestintää koskevassa osiossa.

Tulossopimuksessa sovitulla tavalla toimisto osallistui ja vaikutti aktiivisesti säädösvalmisteluun. Tästä on kerrottu tarkemmin erillisessä säädösvalmistelua koskevassa osiossa.

Toimisto on myös tulossopimuksessa sovitulla tavalla tiivistänyt tutkimusyhteistyötä eri tahojen kanssa, ja vuoden aikana onkin pidetty aktiivisesti yhteyttä tavoitteen osalta keskeisiin tahoihin sekä järjestetty tapaamisia heidän kanssaan. Tapaamisissa on muun muassa pohdittu sellaisia tutkimusaiheita, joilla voisi olla laajempaa yhteistä kiinnostusta ja joissa myös elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa olla tavalla tai toisella mukana. Osana tutkimusyhteistyötä toimisto järjesti joulukuussa yhteistyössä Pellervon taloustutkimus PTT:n kanssa seminaarin, josta on kerrottu tarkemmin tapahtumia koskevassa osiossa.

Voimavarojen hallinta

Tulossopimuksessa sovitulla tavalla vuoden 2025 aikana toimistossa otettiin käyttöön palkkausjärjestelmä ja urapolut. Lisäksi toteutettiin kaksi lisärekrytointia, joiden myötä toimiston henkilöstömäärä on vuoden 2026 alusta kuusi henkilötyövuotta.

2.2 Kansainvälinen yhteistyö

Euroopan unionin tason yhteistyö

Elintarvikemarkkinavaltuutettu toimii Euroopan unionin hyvän kauppatajan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa annetun direktiivin (EU) 2019/633 (jäljempänä kauppatapadirektiivi) mukaisena valvontaviranomaisena Suomessa. Itsenäisenä ja riippumattomana viranomaisena elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtävänä on varmistaa kauppatapadirektiivissä säädettyjen kieltojen tehokas täytäntöönpanon valvonta Suomessa.

Kauppatapadirektiivi velvoittaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioiden valvontaviranomaisia tekemään tiivistä yhteistyötä. Siten voidaan varmistaa yhteinen lähestymistapa direktiivissä vahvistettujen sääntöjen soveltamiseen. Direktiivi korostaa erityisesti jäsenvaltioiden velvollisuutta tarjota toisilleen vastavuoroista apua esimerkiksi jakamalla tietoja ja avustamalla tutkimuksissa, joilla on valtioiden rajat ylittävä ulottuvuus.

Edistääkseen täytäntöönpanon tehokasta valvontaa komissio on kauppatapadirektiivin perusteella velvoitettu olemaan apuna järjestämässä jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välisiä säännöllisiä kokouksia, joissa on mahdollista jakaa direktiivin säännösten soveltamisen kannalta asiaankuuluvia tietoja, parhaita käytäntöjä, tietoja uusimmasta kehityksestä, valvontakäytäntöjä ja suosituksia. Valvontaviranomaisten on kokoonnuttava vähintään kerran vuodessa keskustelemaan direktiivin soveltamisesta komissiolle laadittavien vuosikertomusten pohjalta. Komissio myös hallinnoi verkkosivustoa, joka mahdollistaa valvontaviranomaisten välisen ja komission kanssa tapahtuvan tietojenvaihdon.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto osallistui vuonna 2025 komission koordinoiman jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten verkoston (UTP Enforcement network) toimintaan. Euroopan komission maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston UTP-yksikkö järjesti vuonna 2025 yhden yleiskokouksen (plenary meeting). Kokouksessa käsiteltiin erityisesti kauppatapadirektiivin arviointia, josta julkaistiin komission raportti joulukuussa. Kokouksissa käsitellään lisäksi jäsenvaltioiden esittelystä valvonnassa ilmenneitä ajankohtaisia aiheita.

Euroopan komission tehtävänä on valvoa kauppatapadirektiivin täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Lisäksi komission tehtävänä on arvioida direktiivin tehokkuutta. Tämän mahdollistamiseksi jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten on toimitettava komissiolle vuotuinen kertomus, jossa on tarpeen mukaan annettava määrällisiä ja laadullisia tietoja valituksista, tutkimuksista ja tehdyistä päätöksistä. Vuoden 2025 toimintaa koskeva raportti on sisällytetty toimintakertomukseen.

Pohjoismainen yhteistyö

Toimintavuoden aikana toimistolla oli edelleen resurssivajetta, minkä vuoksi pohjoismaiseen yhteistyöhön ei pystytty suuntaamaan resursseja aiemmin suunnitellulla tavalla. Osaltaan tähän vaikutti se, että myöskään muut Pohjoismaat eivät olleet erityisen aktiivisia yhteistyön suhteen vuoden 2025 aikana. Pohjoismaista yhteistyötä tehtiin vuoden 2025 aikana lähinnä vastaamalla sähköpostitiedusteluihin esim. Norjasta, jossa on suunnitteilla muutoksia UTP-viranomaisen toiminnan organisointiin.

2.3 Elintarvikemarkkinavaltuutetun antamat ohjeistukset, suositukset ja ehdotukset

Ohjeistukset

Palautuksia koskevan ohjeen päivittäminen 18.6.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu julkaisi kesäkuussa 2025 päivitetyn ohjeen elintarvikemarkkinain palautuksia koskevien säännösten soveltamisesta. Ohjeessa huomioitiin lakimuutos, jonka mukaan

palautuskielto koskee 1.7.2025 lukien myös vanhoja toimitussopimuksia. Ohjeeseen lisättiin samalla esimerkkejä elintarvikemarkkinalain soveltamisesta erilaisiin myyntitili- ja välityssopimuksiin.

Elintarvikemarkkinalain soveltamisalaa koskevan ohjeen päivittäminen 25.6.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu päivitti elintarvikemarkkinalain soveltamisalaa koskevaa ohjettaan kesäkuussa 2025 sille saapuneiden tiedusteluiden johdosta. Ohjeessa selvennettiin lain kansallista ja kansainvälistä soveltamista koskevien säännösten tunnusmerkkejä.

Maksuaikoja koskevan ohjeen päivittäminen 20.11.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu julkaisi marraskuussa 2025 päivitetyn ohjeen elintarvikemarkkinalain maksuaikoja koskevien säännösten soveltamisesta. Ohjeeseen lisättiin kuvauksia elintarvikemarkkinalain tulkinnasta tilanteessa, jossa tavarantoimittaja on esimerkiksi sopinut, että ostaja varastoi toimitettuja tuotteita tavarantoimittajan puolesta ennen niiden myyntiä eteenpäin (myyntitili- tai välityssopimus). Lisäksi vuonna 2023 julkaistuun ohjeeseen lisättiin informaatiota tavarantoimittajan käytössä olevista keinoista saataviensa perimiseksi.

Dataa elintarvikemarkkinoilla koskeva ohje 18.12.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota siihen, että maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kauppaa koskevissa sopimuksissa sovitaan yhä useammin myös niihin liittyvän datan tuottamisesta, luovuttamisesta ja hyödyntämisestä. Elintarvikemarkkinavaltuutettu julkaisi joulukuussa 2025 uuden dataa elintarvikemarkkinoilla koskevan ohjeen, jossa kuvataan erityisesti sopimusehtojen yksipuolisten muutosten kieltoa, liikesalaisuuksien suojelua ja kohtuuttomien sopimusehtojen kieltoa koskevien pykälien soveltamista. Ohjeessa otetaan huomioon myös unionin oikeuden dataa koskevat säännökset ja esimerkiksi vastuullisuuslainsäädännön vaikutukset sopimussuhteisiin.

Suosituks

Valtuutettu voi antaa hyviä kauppapatoja koskevia suosituksia esimerkiksi ajankohtaisiin aiheisiin liittyen. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto ei antanut vuonna 2025 yhtään suositusta. Toimistossa valmisteltiin suositusta data-asioita koskevasta kokonaisuudesta, mutta lopulta aiheesta päädyttiin julkaisemaan elintarvikemarkkinavaltuutetun ohje.

Ehdotukset

Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi vaikuttaa elintarvikeketjun toimivuuden edistämiseen muun muassa tekemällä ehdotuksia. Valtuutettu seuraa elintarvikemarkkinoihin liittyvää päätöksentekoa, yhteiskunnallista keskustelua ja yhteiskunnasta nousevia ilmiöitä. Tarvittaessa valtuutettu tekee eri tahoille ehdotuksia ajankohtaisista toimialaa koskevista aiheista, joilla kiinnitetään toimijoiden huomiota elintarvikemarkkinoiden toimivuuteen ja pyritään edistämään positiivista muutosta. Ehdotusten vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla toteutunutta muutosta esitetyissä asioissa.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto ei tehnyt vuonna 2025 yhtään ehdotusta.

3 Toiminnallinen tehokkuus

3.1 Toiminnan kustannukset ja määrärahojen käyttö

Elintarvikemarkkinavaltuutetun kustannukset, tuotot ja henkilötyöpanos vuonna 2025

Ydintoiminto	Toteuma 2024			Tavoite 2025			Toteuma 2025		
	Kustannukset	Tuotot	Htv	Kustannukset	Tuotot	Htv	Kustannukset	Tuotot	Htv
	1 000 €	1000€		1 000 €	1000€		1 000 €	1000€	
Elintarvikemarkkinavaltuutettu	463	0	4	678	0	6	575	3	5

Taulukko 1. Kustannukset, tuotot ja henkilötyöpanos vuonna 2025

Toiminnan kokonaiskustannukset vuonna 2025 olivat 575 000 euroa. Suurin osa eli n. 85 % toimiston kustannuksista kohdistui henkilöstömenoihin. Toimintamenojen tuotto- ja kululaskelma löytyy kohdasta 6.1.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston henkilöstömenot olivat 489 000 euroa, mikä oli 71 000 euroa vähemmän kuin asetettu tavoite. Henkilötyövuosien (htv) tavoitteeksi oli asetettu 6, mutta toteuma jäi viiteen henkilötyövuoteen, koska erityisasiantuntijan rekrytointi pystyttiin toteuttamaan vasta loppuvuodesta.

Ruokavirasto vastaa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston hallintopalveluista. Vuonna 2025 Ruokavirasto peri hallinnollisista palveluista 50 000 euroa. Hallinnollisiin palveluihin sisältyvät talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, käyttäjä-, asiantuntija- ja IT-palvelut sekä työsuhte- ja esihenkilöpalvelut. Käyttäjäpalveluihin sisältyy muun muassa kiinteistö-, kiinteistövuokra-, lähettämö-, kulunvalvonta- ja turvallisuuspalvelut. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto allekirjoitti 12.2.2025 Ruokaviraston kanssa sopimuksen hallintopalveluista, jossa sovittiin palveluista aiheutuvista kustannuksista, niiden perusteista, kustannusten jakautumisesta ja kustannusten korvaamisesta sekä muista ehdoista. Muut palvelujen ostot noin 21 000 euroa koostuivat erilaisista ulkoisilta palveluntarjoajilta hankituista palveluista. Näitä olivat muun muassa työterveyspalvelut, asiantuntija- ja tutkimuspalvelut, tietotekniikan ylläpitopalvelut sekä käännöspalvelut.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankinnat sisälsivät muun muassa seminaaritalaisuuden tarjoi-luja sekä juridisia ja elintarvikemarkkinoita käsitteleviä aineistoja, kuten sähköisiä lakitietopalveluja ja digilehtitilauksia.

Muut kulut muodostuivat vuokrista, matkustus- ja majoituspalveluista sekä matkakustannuksista. Vuokratulot olivat noin 2 000 euroa, jotka liittyivät seminaari- ja kokoustilojen vuokrauksiin. Matkustuspalveluiden ja matkakustannusten osuus oli noin 6 000 euroa.

Toiminnan tuottoihin on kirjattu Euroopan komission korvaamat matkakulut sekä Pellervon talous-tutkimus PTT:n osuus joulukuussa järjestetyn seminaarin kustannuksista.

4 Tuotokset ja laadunhallinta

4.1 Vireille tulleet ja käsitellyt asiat vuosina 2021–2025

Toimenpide	v. 2021	v. 2022	v. 2023	v. 2024	v. 2025
Neuvonta, ohjaus ja lausunnot, josta	45	48	39	18	17
- Lausunnot	0	4	2	5	7
- Neuvonta-asiat	40	39	35	12	6
- Ohjeistukset	4	2	2	1	4
- Suositukset	1	2	0	0	0
- Ehdotukset	0	1	0	0	0
Kyselyt, haastattelut ja muut taustaselvitykset	2	2	4	3	3
Valvonta-asiat, josta	0	1	2	1	5
- Toimenpidepyynnöt	0	1	0	1	1
- Omaaloitteiset	0	0	2	0	0
- Päätetyt	0	0	0	0	4
EU-asiat, josta	1	6	7	1	3
- Viranomaisyhteistyö	1	5	6	0	2
- Raportointi	0	1	1	1	1

Taulukko 2. Toimenpiteet 2021–2025, HUOM. tilastointiperusteiden muutos neuvonta-asioiden osalta vuodesta 2024 alkaen

Neuvonta-asiat

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistossa hoidettujen neuvonta-asioiden määrä vuotta 2025 koskevassa tilastossa on merkittävästi pienempi kuin vuotta 2024 edeltäneinä vuosina. Tämä johtuu pääasiallisesti toimistossa käyttöön otetusta uudesta tavasta tilastoida asioita. Tilastoon on vuodesta 2024 alkaen merkitty ainoastaan sellaiset neuvonta-asiat, jotka ovat edellyttäneet toimistolta konkreettisia toimenpiteitä. Tyypillisesti tällaisia toimenpiteitä ovat olleet yrityksen toimittamaan materiaaliin ja tietoihin perehtyminen sekä vähintään sähköpostitse lähetetty vastaus neuvonnan sisällöstä. Joissakin tapauksissa on myös järjestetty valtuutetun toimiston henkilökunnan ja neuvontaa pyytäneiden yritysten edustajien välillä erillisiä tapaamisia, joissa neuvontaa on annettu. Sen sijaan tilastoon ei ole enää merkitty sellaisia puhelimitse tai sähköpostitse tulleita yhteydenottoja, joihin on rutiininomaisesti heti vastattu tai jotka eivät ole liittyneet elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltaan kuuluviin asioihin.

Neuvonta-asioista suurin osa on liittynyt joko maksuaikoihin tai myymättä jääneiden tuotteiden palautuksiin. Näitä koskevat säännökset muuttuivat 1.5.2023 lukien, mikä on huomattavasti lisännyt maksuaikoihin ja palautuksiin liittyvien yhteydenottojen osuutta valtuutetun toimistoon tulevien yhteydenottojen kokonaismäärästä. Vuoden 2025 aikana neuvonnan tarvetta lisäsi myös 1.7.2025 voimaan tullut elintarvikemarkkinainlain säännös, jonka nojalla 1.5.2023 muuttuneita säännöksiä tulee jatkossa noudattaa myös vanhoissa, ennen 1.5.2023 solmituissa sopimuksissa.

Lausunnot

Elintarvikemarkkinavaltuutettu pyrkii antamiensa lausuntojen kautta esimerkiksi lainsäädäntöhankkeissa vaikuttamaan tulevan lainsäädännön sisältöön tuomalla esiin omia näkemyksiään ja kokemusiaan lainsäädännön toimivuudesta ja mahdollisista muutostarpeista.

Vuonna 2025 elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto antoi seitsemän lausuntoa.

EU:n maatalouspolitiikan asetusten muutokset, viljelijöiden aseman vahvistaminen

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto esitti 17.2.2025 maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemisessa oman asiantuntijalausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä U 2/2025 vp. Lausunnossa korostettiin aidosti vaikuttavien hinnantarkistulausekkeiden, tuotantosuuntaakohtaisten indikaattoreiden ja selkeästi rajatun sovittelumekanismien tarvetta.

Asetusluonnos UTP-viranomaisten rajat ylittävstä yhteistyöstä

Elintarvikemarkkinavaltuutettu antoi 20.2.2025 maa- ja metsätalousvaliokunnalle asiantuntijalausunnon valtioneuvoston kirjelmästä U 1/2025 vp, joka koski asetusta UTP-direktiivin täytäntöönpanosta vastaavien valvontaviranomaisten yhteistyöstä. Lausunnossa painotettiin toimivia keskinäisen avunannon mekanismeja sekä sovittelun mahdollisuutta riidanratkaisukeinona.

Hankintalain uudistaminen

Maaliskuussa 2025 työ- ja elinkeinoministeriölle annetussa lausunnossa työryhmämietinnöstä hallituksen esitykseksi hankintalain ja erityisalojen hankintalain muuttamiseksi (VN/4099/2024) korostettiin elintarvikemarkkinalain huomioon ottamista elintarvike- ja maataloustuotteiden julkisissa hankinnoissa. Lausunnossa tuettiin markkinakartoitusten ja markkinavuoropuhelun vahvistamista, kilpailutusten uusimista yhden tarjouksen tilanteissa ja hankintojen jakamista osiin.

Viinialan sääntelyn muutokset

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto antoi 2.5.2025 lausunnon, joka koski komission ehdotusta viinialaa koskevien sääntöjen ja tukitoimien muuttamista.

Ehdotus valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston resurssitarpeista esitettiin asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle syksyllä 2025 (HE 99/2025 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026).

Kansallinen ruokastrategia 2040

Elintarvikemarkkinavaltuutettu esitti 17.10.2025 maa- ja metsätalousministeriölle huomioitaan ministeriön valmistelemasta strategialuonnoksesta (VN/27997). Lausunnossa korostettiin heikomman osapuolen neuvotteluaseman vahvistamista muun muassa markkinoiden läpinäkyvyyden, sopimuskäytäntöjen kehittämisen ja reilun datatalouden selkeiden pelisääntöjen avulla.

Lausunto elintarvikemarkkinalain muutoksista

Elintarvikemarkkinavaltuutettu antoi 12.12.2025 maa- ja metsätalousministeriölle lausunnon hallituksen esityksestä elintarvikemarkkinalain muuttamisesta. Lausunnossa korostettiin lakiehdotuksen parantavan mahdollisuuksia puuttua sellaisiin neuvotteluvoiman väärinkäyttötilanteisiin, joita nykyisen elintarvikemarkkinalain säännökset eivät suoraan koske. Toisaalta lausunnossa tuotiin esille tiettyjä lakiehdotukseen liittyviä haasteita sekä korostettiin tarvetta jatkossa tarkastella elintarvikemarkkinalain valvontaa ja toimeenpanoa koskevia ns. prosessuaalisia säännöksiä.

Valvonta-asiat

Elintarvikemarkkinavaltuutettu teki vuonna 2025 kaksi toimenpidepyyntöä koskevaa päätöstä ja yhden oma-aloitteista tutkintaa koskevan päätöksen.

Valtuutettu teki toukokuussa 2025 päätöksen asiassa, joka koski väitettyjä kohtuuttomia sopimusehtoja elävien eläinten välityksessä. Valtuutetulle tehdyn toimenpidepyynnön mukaan toimenpidepyynnön kohteena ollut tuottajaorganisaatio sovelsi sopimuskäytännössä kohtuuttomia sopimusehtoja ja käytäntöjä liittyen sopimusosapuolten sitoumustasoon sekä tuottajahinnan yhteydessä perittäviin maksuihin liittyen. Elintarvikemarkkinavaltuutetun asiassa tekemän arvion mukaan toimenpidepyyntö ei antanut aihetta jatkotoimenpiteisiin, ja asia poistettiin käsittelystä.

Syyskuussa 2025 valtuutettu teki päätöksen asiassa, joka koski väitettyjä elintarvikemarkkinalain rikkomuksia viljan päivänhinta-kaupassa. Viljelijä oli syksyllä 2024 sopinut suullisesti luomukauran ns. päivänhinta-kaupasta Lantmännen Agro-ketjuun kuuluvan ostajayrityksen kanssa. Rekkakuormaa ei kuitenkaan otettu vastaan näytteestä analysoidun huomattavan roskaisuuden ja korkean homearvon vuoksi. Kun kuorma oli kuljetettu tavallisena kaurana toiselle ostajalle, uudessa näytteessä roskaisuus ja homearvot olivat hyväksytyissä rajoissa. Koska viljasta saatu hinta oli sovittua alempi, viljelijä vaati Lantmännen Agron ostoehtojen mukaista näytteen jälkitarkastusta. Tarkastusta ei kuitenkaan voitu tehdä, koska hylätyn kuorman näytettä ei ollut säilytetty. Toimenpidepyynnön mukaan viljan ostaja ei ollut tehnyt laissa säädetyllä tavalla kirjallista sopimusta tuottajan kanssa, ostaja oli muuttanut sopimusehtoja yksipuolisesti ja ostaja oli käyttänyt sopimuksessa kohtuuttomia sopimusehtoja. Koska ketjuun kuuluva ostajayritys ei ollut laissa määritelty keskiuuri yritys, käytäntö oli lain mukaan sallittu. Lain sallimana käytäntö ei myöskään ollut kohtuuton. Yleisissä ostoehdoissa oli sovittu näytteiden jälkitarkastusmenettelystä, mutta niissä ei ollut sovittu tilanteesta, jossa kuormaa ei voida lainkaan ottaa vastaan. Sopimusta ei siten ollut muutettu yksipuolisesti. Ostajayritys ilmoitti asian käsittelyn yhteydessä valtuutetulle, että se on muuttanut käytäntöjään eli viljelijät saavat jatkossa myös hylättyjen kuormien analyysitulokset jälkikäteen tarkistettaviksi. Elintarvikemarkkinavaltuutetun asiassa tekemän arvion mukaan toimenpidepyyntö ei antanut aihetta jatkotoimenpiteisiin, ja asia poistettiin käsittelystä.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu päätti joulukuussa 2025 oma-aloitteisen tutkimuksen, joka koski hunajakaupan maksuaikoja. Alalle tyypillisessä sopimusjärjestelyssä tavarantoimittaja toimittaa ostajalle hunajaa siten, että niiden omistusoikeus säilyy tavarantoimittajalla. Jos tällaisella myyntitili-, välitys-, kassavirta- tai komissiosopimuksella pidennetään tuotteiden maksuaikaa laissa säädettyä pidemmäksi, kyseistä ehtoa tai käytäntöä voidaan pitää elintarvikemarkkinalain vastaisena. Tutkinnassa päädyttiin kahden ostajayrityksen ja Mehiläishoitajain Liiton kuulemisen jälkeen siihen, että valtuutetun ei ole syytä rajoittaa tavarantoimittajien omien etujen toteuttamiseksi (varastointimahdollisuuksien puuttuminen, verotussyyt) solmimia sopimuksia.

EU-asiat

Elintarvikemarkkinavaltuutetun keskeisimmät kansainväliset sidosryhmät ovat Euroopan komissio ja EU:n jäsenvaltioiden valvontaviranomaiset. Komission koordinoima jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten verkosto aloitti toimintansa kesällä 2022. Verkosto mahdollistaa monipuolisen yhteistyön jäsenvaltioiden ja komission välillä. EU:n UTP-viranomaiset ja komissio esimerkiksi jakavat keskenään kokemuksia lainsäädännön soveltamisesta tiedustelujen (request for information, RFI) kautta.

Vuoden 2025 aikana seurattiin aktiivisesti valvontaviranomaisten verkostossa tehtyjä RFI-tiedusteluja, ja vastattiin kahteen tiedusteluun. Toisessa oli kyse UTP-direktiiviin pohjautuvien säännösten soveltamisesta omistuksenpidätysehtoihin ja toisessa tiedusteltiin jäsenvaltioiden lainsäädännössä käytettyjä liikevaihtorajoja lain soveltamisalaan liittyen.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toteuttamat kyselyt

Vuonna 2025 elintarvikemarkkinavaltuutettu toteutti kaksi kyselyä elintarvikemarkkinoiden mahdollisten epäkohtien selvittämiseksi. Alakohtainen kysely kohdistui vilja-alan toimijoihin, ja lisäksi toteutettiin Private Label -tuotteisiin liittyviä kauppatapoja kartoittanut kysely, joka oli suunnattu liha-, meijeri- ja juoma-alan toimijoille.

Lisäksi vuonna 2025 julkaistiin liha-alan alkutuotannon toimijoille suunnatun alakohtaisen kyselyn tulokset. Kyseisen kyselyn tiedonkeruu oli toteutettu vuoden 2024 lopulla.

Vuonna 2025 toteutetusta viljantuottajille suunnatusta alakohtaisesta kyselystä on tätä kirjoitettaessa käytössä alustavia tuloksia. Raportti valmistuu alkuvuodesta 2026.

Kyselytulokset vahvistavat elintarvikemarkkinavaltuutetun kokonaiskuvaa markkinoiden toiminnasta ja tukevat elintarvikeketjun keskeisten haasteiden tunnistamista.

Suurimmaksi ongelmaksi liha-alan alkutuotannon kaupankäynnissä koettiin ehtojen yksipuoliset muutokset. Ehtojen yksipuolisen muuttamisen koki ongelmaksi 33 prosenttia kyselyyn vastanneista.

81 prosenttia kaikista vastaajista tiesi, että Suomessa on elintarvikemarkkinalaki. Suuremmat, yli 2 miljoonan euron liikevaihtoa tekevät yritykset tiesivät elintarvikemarkkinalaista muita yrityksiä useammin. 78 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista yrityksistä puolestaan tiesi, että Suomessa toimii elintarvikemarkkinavaltuutettu.

Viljantuottajat puolestaan kokivat suurimmiksi kauppatapoihin liittyväksi ongelmaksi maksuajat ja ehtojen yksipuoliset muutokset. Vastaajista 46 % oli havainnut maksuaikoihin ja 27 % yksipuolisiin muutoksiin liittyviä ongelmia.

Kyselyyn vastanneista viljantuottajista 67 % tiesi elintarvikemarkkinalaista ja 61 % tiesi, että Suomessa toimii elintarvikemarkkinavaltuutettu. Peltotaltaan suuremmat tilat olivat hieman pienempiä tiloja useammin tietoisia sekä laista että valtuutetusta.

Private Label -tuotteiden koettiin tuovan ketjuun tehokkuutta, mutta heikentävän kannattavuutta. Suurimpina haasteina pidettiin alhaisia katteita, joita 79 % kyselyn vastaajista piti haasteena, brändituotteiden ja Private Label -tuotteiden kilpailuasetelmaa (75 %), hintaneuvottelujen tiukentumista (71 %) ja tuotantokustannuksiin kohdistuvia alentamispaineita (71 %).

Yli puolet kyselyyn vastanneista koki, että riskit eivät jakaudu Private label -tuotteiden valmistuksessa tasapuolisesti valmistajan ja kaupan välillä. Valmistajat kokivat myös, että Private Label -tuotteet syrjäyttävät brändituotteita kaupan tarjonnassa ja brändituotteita kopioidaan Private Label -tuotteiksi.

4.2 Vaikuttaminen säädösaluvalmisteluhankkeisiin

Elintarvikemarkkinalain uudistamistyö eteni loppuvuoden 2024 aikana toiseen vaiheeseen, jossa on tarkasteltu lain muutostarpeita laaja-alaisesti. Tämä toisen vaiheen työ jatkui tiiviisti vuoden 2025 aikana, ja elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto osallistui työhön muutosehdotuksia valmistelemaan työryhmän jäsenenä. Työryhmässä toimimisen lisäksi toimisto on tehnyt muutoinakin aktiivisesti yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön kanssa lainvalmisteluun liittyen kertomalla käytännön kokemuksiaan lainsäädännön soveltamisesta ja omia näkemyksiään mahdollisista muutostarpeista. Joulukuussa 2025 toimisto antoi maa- ja metsätalousministeriölle työryhmätyöskentelyn tuloksena syntyneestä lakiehdotuksesta lausunnon, jota on käsitelty edellä.

EU-tasolla valmistellaan tällä hetkellä uutta lainsäädäntöä, jonka tarkoitus antaa puitteet UTP-viranomaisten yhteistyölle rajat ylittävissä tapauksissa. Lisäksi valmistelussa on muutoksia markkinajärjestelyasetuksen säännöksiin, jotka koskevat maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden

kauppaan liittyviä sopimuksia. Näihin liittyen toimisto on tehnyt tiivistä yhteistyötä valmisteluun osallistuvien suomalaisten virkahenkilöiden kanssa. Toimisto antoi vuoden 2025 aikana myös eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle kaksi lausuntoa näihin uudistuksiin liittyen. Näitä lausuntoja on käsitelty edellä.

Lisäksi toimisto antoi edellä kuvatulla tavalla vuoden 2025 aikana lausunnon muun muassa hankintalain muutosehdotuksesta.

4.3 Elintarvikemarkkinavaltuutetun järjestämät tapahtumat

Julkisten ruokahankintojen pelisäännöt tutuksi -webinaari 4.11.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu järjesti 4.11.2025 Julkisten ruokahankintojen pelisäännöt tutuksi -webinaarin, jossa käsiteltiin elintarvikemarkkinalain soveltumista julkisiin ruokahankintoihin sekä hankintalain uudistuksen ajankohtaista tilannetta. Webinaarissa kuultiin asiantuntijapuheenvuorot elintarvikemarkkinavaltuutetulta elintarvikemarkkinalain näkökulmasta ja työ- ja elinkeinoministeriöltä hankintalain uudistuksen valmistelusta. Lisäksi kuultiin elintarvikealan kommenttipuheenvuoro. Tilaisuus tarjosi käytännönläheistä tietoa julkisten ruokapalvelujen ja elintarvikehankintojen parissa toimiville ja tuki elintarvikemarkkinoiden sääntelyn tunnettuutta julkisissa hankinnoissa. Webinaariin osallistui n. 70 julkisten ruokahankintojen toimijaa.

Kohti toimivampia ruokamarkkinoita -seminaari 3.12.2025

Elintarvikemarkkinavaltuutettu järjesti 3.12.2025 yhteistyössä Pellervon taloustutkimus PTT:n, Luonnonvarakeskuksen ja REINU Econin kanssa Kohti toimivampia ruokamarkkinoita -seminarin Elokuu-vateatteri Gildassa Helsingissä. Tilaisuus kokosi lähes 90 elintarvikemarkkinoiden toimijaa, asiantuntijaa ja viranomaista keskustelemaan ruokaketjun kestävästä ja oikeudenmukaisesta toiminnasta. Seminaarissa esiteltiin Ruokaketjun toimivuus ja arvomuodostus -tutkimushankkeen keskeiset tulokset ja politiikkasuositukset sekä kuultiin ajankohtaiskatsaus Kilpailu- ja kuluttajaviraston elintarvikehankkeesta. Tilaisuuden paneelikeskustelu tarkasteli tutkimustulosten soveltamista käytännössä. Tilaisuuden päätti maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö Pekka Pesonen.

4.4 Viestintä

Vuoden 2025 aikana elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston viestintää kehitettiin määrätietoisesti sekä sisällöllisesti että strategisesti. Erityisesti LinkedIn vahvisti asemaansa keskeisenä viestintäkanavana: seuraajamäärä kasvoi vuoden aikana 510:een, mikä kertoo toimiston sisällön lisääntyneestä näkyvyydestä ja kiinnostavuudesta ammatillisissa kohderyhmissä.

Uutiskirje säilyi tärkeänä keinona tavoittaa elintarvikeketjun toimijoita ja sidosryhmiä. Vuoden aikana julkaistiin kuusi uutiskirjettä, joissa käsiteltiin elintarvikemarkkinoiden ajankohtaisia kysymyksiä, lainsäädäntöä sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintaa. Elintarvikemarkkinavaltuutetun uutiskirjeellä oli vuoden 2025 lopussa 495 tilaajaa ja sen tilaajamäärä kasvaa tasaiseen tahtiin.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun blogi vakiinnutti asemansa osana viestintää. Vuonna 2025 julkaistiin yhteensä kymmenen blogikirjoitusta, joissa tarkasteltiin elintarvikemarkkinoiden ilmiöitä, ajankohtaisia sääntelykysymyksiä ja elintarvikeketjun toimintaa elintarvikemarkkinalain näkökulmasta. Blogi toimi kanavana asiantuntijapuheenvuoroille ja tarjosi mahdollisuuden käsitellä monimutkaisia teemoja helposti lähestyttävässä muodossa.

Ajankohtaisviestintä oli aktiivista myös tiedotteiden ja uutisten kautta. Vuoden aikana julkaistiin kymmenen tiedotetta ja seitsemän uutista, joiden avulla tiedotettiin muun muassa viranomaisen toimintaan liittyvistä asioista sekä elintarvikemarkkinoita koskevista keskeisistä ajankohtaisista teemoista.

Vuoden merkittävin viestinnällinen kokonaisuus oli uuden viestintästrategian laatiminen vuosille 2025–2029. Strategiassa määriteltiin elintarvikemarkkinavaltuutetun viestinnän pitkän aikavälin tavoitteet ja painopisteet. Viestinnän keskeisenä tavoitteena on selkeä ja oikea-aikainen tiedottaminen elintarvikemarkkinalainsäädännöstä ja sen tulkinnasta, viranomaisen toiminnasta sekä elintarvikemarkkinoiden ajankohtaisista ilmiöistä. Viestinnällä tuetaan myös elintarvikemarkkinavaltuutetun laakisäateistä ohjaus- ja neuvontatehtävää ja edistetään markkinoiden toimivuutta ja läpinäkyvyyttä.

Strategiassa korostuu lisäksi tunnettuuden systemaattinen lisääminen. Viestintää kehitetään kohde-ryhmälähtöisesti, jotta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuudet ja tehtävät ovat paremmin eri toimijaryhmien tiedossa. Kolmantena keskeisenä tavoitteena on luottamuksen vahvistaminen: viestinnällä rakennetaan kuvaa elintarvikemarkkinavaltuutetusta riippumattomana, asiantuntevana ja helposti lähestyttävänä viranomaisena. Samalla pyritään kehittämään viestintäkanavia ja -tapoja, jotka mahdollistavat yhteydenoton viranomaiseen myös uusilla tavoilla, tarvittaessa anonyymisti.

4.5 Anonyymin ilmoituskanavan kehittäminen

Käytännön havainnot ja elintarvikeketjun toimijoiden kanssa käydyt keskustelut osoittavat, että kynnys toimenpidepyyntöjen tekemiseen ja tietojen antamiseen elintarvikemarkkinavaltuutetulle on edelleen suuri. Tästä syystä valtuutetun toimistossa kehitetään jatkuvasti niitä tapoja, joilla markkinoilta saadaan tietoa oma-aloitteisten valvontatoimien suunnittelua ja kohdentamista varten.

Vuonna 2025 elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto kehitti verkkosivuillaan toimivaa ilmoituskanavaa, jonka kautta elintarvikemarkkinoiden toimijat voivat ilmoittaa markkinoilla havaitsemistaan ongelmista sekä hyvän kauppataivan vastaisista käytännöistä. Vihjeet ovat valvontatyössä tärkeä tietolähde, ja niiden avulla toimisto voi kohdentaa oma-aloitteisia tutkintatoimenpiteitä ja seurata elintarvikeketjussa esiintyviä toimintatapoja.

Aiemmin käytössä ollut lomake ei mahdollistanut lisäkysymysten esittämistä tai vuoropuhelun jatkamista, jos ilmoittaja jätti vihjeen nimettömänä. Marraskuussa 2025 käyttöön otettu uusi ilmoituskanava mahdollistaa lisäkysymysten esittämisen ja keskustelun jatkamisen myös nimettömänä pysyttelevien ilmoittajien kanssa erillisen linkin ja salasanan avulla.

4.6 Tutkimusyhteistyö

Vuoden 2025 aikana elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston yhteistyötä erilaisten tutkimusalan toimijoiden kanssa lisättiin ja terävöitettiin merkittävästi. Tärkeimpien tutkimustahojen kanssa on järjestetty tapaamisia, joissa on keskusteltu yhteistyömahdollisuuksista sekä viestitty toimiston tarpeista tutkimuksen saralla. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat Luonnonvarakeskus, Pellervon taloustutkimus PTT, Reinu Econ ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Myös Helsingin yliopiston taloustieteen osaston sekä Hämeen ammattikorkeakoulu HAMKin ja Savonia ammattikorkeakoulun kanssa on keskusteltu yhteistyötarpeita ja -mahdollisuuksia kartoittavien tapaamisten järjestämisestä.

Yhteistyössä oppilaitosten kanssa on tutkimustoiminnan lisäksi vahva paino myös opetukseen liittyvissä asioissa. Elintarvikemarkkinalain ja -valtuutetun tunnettuuden kehittämisessä maatalous- ja elintarvikealan opiskelijat ovat tärkeä kohderyhmä ja siksi oppilaitosten kanssa on pohdittu mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä myös koulutuksen alalla. Helsingin yliopistolla käytiin toimintavuoden aikana luennoimassa elintarvikemarkkinalakiin ja -valtuutettuun liittyvistä teemoista.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto on osallistunut toimintavuoden aikana aktiivisesti myös tutkimushankkeiden ohjausryhmätyöskentelyyn. Toimiston edustaja on ollut jäsenenä kahden tutkimushankkeen (Ruokaketjun toimivuus ja arvomuodostus (RUOKAKETJU) sekä Kansalaisten ja kasvintuottajien viestit geenieditoinnin tulevaisuudesta (KAVEDIT)), joissa tutkimustoimijoina on ollut laajasti tutkimustoimijoita, ohjausryhmissä. Lisäksi toimiston edustajat ovat osallistuneet useiden tutkimus- ja kehittämishankkeiden työpajoihin ja siten antanut panostaan hankkeiden edistämiseen.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto järjesti yhdessä PTT:n, Luonnonvarakeskuksen ja Reinu Econin kanssa Kohti toimivampia ruokamarkkinoita -seminaarin joulukuussa 2025. Seminaarissa järjestäjäkumppanien edustajat kertoivat RUOKAKETJU-hankkeen keskeisiä politiikkasuosituksia ja Kilpailu ja kuluttajaviraston edustaja kertoi käynnissä olevasta suomalaista ruokajärjestelmää käsittelevästä tutkimuksesta. Toimisto on myös osallistunut vuoden 2025 aikana useisiin tutkimustoimijoiden järjestämiin seminaareihin sekä Euroopan maatalousekonomistijärjestö EAAE:n konferenssiin.

4.7 Markkinoiden seuranta

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistossa on seurattu markkinoiden toimintaa monien eri lähteiden avulla. Yhtäältä on seurattu erilaisia ja eri tahojen julkaisemia kansallisia ja kansainvälisiä tilastoja ja muita määrällisiä tietoaaineistoja. Toisaalta seurataan aihepiiriin liittyvää keskustelua hyvin laajasti.

Jotta eri aineistoja voidaan käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyväksi, toimistossa alettiin toimintavuoden aikana kehittää systemaattista, moniulotteista ja näyttöön perustuvaa työkalua Suomen elintarvikemarkkinoiden seurantaan, analysointiin ja raportointiin. Tämä analyysikehikko käsittää markkinoiden toimivuuden ulottuvuudet, määrällisiä mittareita ja laadullisia mittareita. Aineistoa päivitetään jatkuvasti uusilla havainnoilla sekä uusilla tiedoilla.

Analyysikehikon avulla tavoitteena on, että elintarvikemarkkinavaltuutettu pystyy luomaan kokonais kuvan markkinoilla tapahtuvista asioista ja markkinoiden toimivuudesta seuraamalla laajaa kirjoa erilaisia aineistoja. Vuoden 2025 aikana on kartoitettu analyysikehikossa mahdollisesti hyödynnettäviä aineistoja ja niiden saatavuutta.

4.8 Strategiatyö

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto laati vuonna 2025 uuden strategian vuosille 2025–2029. Strategiakaudella 2025–2029 elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto keskittyy erityisesti elintarvikemarkkinoiden oikeudenmukaisuuden ja toimivuuden vahvistamiseen, toimiston tunnettuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin varmistamiseen. Tavoitteena on turvata elintarvikeketjun tehokas, läpinäkyvä ja reilu toiminta sekä vahvistaa luottamusta markkinoiden toimivuuteen.

Strategia perustuu toimiston tehtävään riippumattomana viranomaisena, joka valvoo hyvien liiketoimien noudattamista ja edistää tasapainoista toimintaympäristöä elintarvikeketjussa. Toiminta nojaa tutkittuun tietoon ja ennakoivaan työotteeseen, jonka avulla markkinoiden epäkohtia pyritään tunnistamaan ja ratkaisemaan varhaisessa vaiheessa. Strategiakaudella tehostetaan markkinaseurantaa ja valvonnan suunnitelmallisuutta, vahvistetaan viestintää toimijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä osallistutaan aktiivisesti markkinoita koskevaan keskusteluun ja sääntelyn kehittämiseen.

Toimintaympäristön muutokset, kuten sääntelyn kehitys, markkinoiden keskittyminen ja taloudelliset paineet, edellyttävät jatkuvaa osaamisen kehittämistä ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Strategian toteutumista seurataan säännöllisesti, jotta toimenpiteitä voidaan tarvittaessa tarkentaa ja vaikuttavuutta vahvistaa.

4.9 Esiintymiset, tapaamiset ja vierailut sekä asiantuntijajäsenyydet

Toimintavuoden aikana valtuutettu ja toimiston henkilöstö ovat tavanneet laajasti elintarvikealan tuottajia sekä teollisuuden, kaupan, keskusliittojen ja toimialayhdistysten edustajia. Lisäksi on ollut useita tapaamisia valtuutetun toimiston henkilöstön ja keskeisten yhteistyötahojen kanssa (mm. maa- ja metsätalousministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Luonnonvarakeskus ja Ruokavirasto). Elintarvikemarkkinavaltuutettu ja toimiston työntekijät ovat myös vuoden aikana pitäneet asiantuntijapuheenvuoroja useissa eri tahojen järjestämissä elintarvikeketjua koskevissa tilaisuuksissa.

Asiantuntijajäsenyydet

- Elintarvikemarkkinainsäädännön toisen vaiheen muutosten valmistelutyöryhmä
- Elintarvikeketjun tilastoinnin kehittämistyöryhmä
- Ruokaketjun toimivuus ja arvonmuodostus (RUOKAKETJU) -hankkeen ohjausryhmä
- Kansalaisten ja kasvintuottajien viestit geenieditoinnin tulevaisuudesta (KAVEDIT) -hankkeen ohjausryhmä

5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

5.1 Henkisten voimavarojen hallinta

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto siirtyi 1.4.2025 alkaen Ruokaviraston palkkausjärjestelmään. Siirtymää edelsi valmistelutyö, jonka yhteydessä tehtäväkuvia ja vastuualueita tarkennettiin ja uudistettiin vastaamaan nykyisiä toiminnallisia tarpeita. Helmikuussa käytiin kehityskeskustelut koko henkilöstön kanssa.

Työhyvinvoinnin edistäminen on ollut tärkeä osa toimiston kehittämistyötä. Henkilöstön jaksamista ja työssä viihtymistä on tuettu avoimella vuorovaikutuksella, säännöllisillä keskusteluilla sekä mahdollistamalla työn ja muun elämän yhteensovittamista.

Henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tunnusluvut.

Tunnusluku	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025
HENKILÖSTÖN RAKENNE					
Henkilöstömäärä (htv), josta	7,86	7,36	5,7	4	5
- toimintamomentilta palkattu (htv) ¹	0	0	0	0	0
- , josta teknisellä avulla palkattu (htv)	0	0	0	0	0
Osa-aikaisen henkilöstön osuus (%)	0	0	0	0	0
Naiset/miehet (%)	63/37	71/29	50/50	40/60	40/60
HYVINVOINTI JA OSAAMINEN					
Työtyytyväisyysindeksi, indeksiluku 1-5 (VMBaro)					
(- Työyhteisöindeksi)					
(- Johtajuusindeksi)					
(- Innovointikyvykkyys)					
Työnantajakuva ja arvot					
Sairauspoissaolot (työpäivät/htv)	3,6	11,8	3,7	0	3,4
Terveyspäiväprosentti (%) ²				100 %	99,9 %
Koulutustaso (indeksiluku 1-8)	7	6,6	6,7	6,6	6,6
Koulutus ja kehittäminen (työpäivät/htv)			1,8	1	1
Voin oppia ja uudistua työssäni (VM-baro)					
MUUT					
Toimitilatehokkuus (tsto) ³					

¹ Sisältää Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston

² Mittari on niiden työpäivien %-osuus kokonaistyöpäivämäärästä, jotka eivät ole sairauspäiviä. Mittari on: 100 % - (sairauspäivien lkm suhteessa kaikkien työpäivien lkm:ään)

³ Senaatin HTH-järjestelmän tieto toimitilatojia koskien.

Taulukko 3. Henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tunnusluvut

5.2 Henkilöstöresurssit ja henkilöstön rakenne

Toimistossa työskenteli vuonna 2025 valtuutetun lisäksi kolme johtavaa asiantuntijaa sekä yksi asiantuntija.

Tulosopimukseen kirjatusta kahdesta lisärekrytoinnista toinen toteutui alkuvuonna 2025. Avoinna olleeseen johtavan asiantuntijan virkaan nimitettiin henkilö, joka oli aiemmin työskennellyt toimistossa määräaikaisessa virkasuhteessa. Syksyllä käynnistettiin toinen rekrytointi johtavan asiantuntijan / erityisasiantuntijan tehtävään. Tehtävään valittu erityisasiantuntija aloitti työnsä tammikuussa 2026.

5.3 Työhyvinvointi ja kehittäminen

Toiminnan kehittämistä ja työhyvinvoinnin vahvistamista edistettiin kolmella kehittämis- ja työhyvinvointipäivällä.

Kävimme tammikuussa Seinäjoella tutustumassa Ruokaviraston maaseutulinjan maksajaviraston toimintaan ja vastavuoroisesti esittelimme heille elintarvikemarkkinavaltuutetun keskeisiä tehtäviä. Tapaaminen koettiin erittäin hyödylliseksi ja sovimme yhteistyömme tiivistämisestä.

Kesäkuun kehittämispäivän teemana oli tulostavoitteiden puolivuotistarkastelu. Yhteisen hauskan iltapäivän vietimme Hotelli Tornin American Barissa tutustuen baarin ja cocktailien historiaan. Lopuksi saimme jokainen valmistaa omat cocktailit loistavan baarimestarin opastuksella.

Marraskuun kehittämispäivässä Hotelli Paasitornissa keskityimme seuraavan vuoden toimintasuunnitelman painopisteisiin sekä selkeytimme tavoitteita ja vastuuta. Yhteinen ilta jatkui illallisella Ravintola Birdie Num Numissa ja Helsingin kaupunginteatterissa Let's Play Business -esityksen parissa.

Vuoden aikana on myös pidetty useita toimiston strategia- ja toimintasuunnittelupalavereita, joissa jokainen on aktiivisesti jakanut omia huomioitaan ja näkemyksiään. Yhteinen valmistelu on vahvistanut jaettua ymmärrystä, sujuvoittanut käytäntöjä ja tukenut tavoitteellista tekemistä.

Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua oman työnsä kannalta keskeisiin koulutuksiin, tapahtumiin ja webinaareihin. Lisäksi olemme hyödyntäneet Ruokaviraston järjestämiä koulutus- ja info-tilaisuuksia.

Toimisto on tarjonnut henkilöstölleen Edenred lounas- ja virike-edut sekä mahdollisuuden käyttää työaikaa liikuntaan tunnin viikossa. Lisäksi henkilöstöllä on käytössään kattavat työterveyshuollon palvelut.

Taulukko: Henkilöstön rakennetta ja hyvinvointia koskevat tunnusluvut (ennuste sekä tavoite tai arvio kehityssuunnasta).

Tunnusluku	Toteuma 2024	Toteuma 2025	TA 2026	Tavoite 2027	Tavoite 2028	Tavoite 2029
Henkilöstön rakenne						
- Henkilöstömäärä, henkilötyövuotta, josta	4	5	6	6	6	6
- Henkilöstömäärä, naiset / miehet (%)	40/60	40/60				

Taulukko 4. Henkilöstön rakennetta ja hyvinvointia koskevat tunnusluvut (ennuste sekä tavoite tai arvio kehityssuunnasta).

6 Tilinpäätösanalyysi

6.1 Tuotto- ja kululaskelma

Elintarvikemarkkina- ja elintarviketuotteen toimiston tuotto- ja kululaskelma

(1 000€)	2023 Toteuma	2024 Toteuma	2025 Tavoite	2025 Toteuma
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7	4	8	8
Henkilöstökulut	438	393	560	489
Toimitilavuokrakulut	0	0	5	0
Palvelujen ostokulut	74	62	90	71
Muut kulut	32	3	15	8
Investointimenot	0	0	0	0
Bruttomenot	551	462	678	575
Maksullisen toiminnan tuotot	0	0	0	0
Muut tuotot	2	0	0	3
Bruttotulot	2	0	0	3
Nettokäyttö/-käyttöarvio	549	462	678	573
Siirtynyt/siirtyy (arvio)	242	192	229	229
TP/TA/Kehys	500	500	500	500
Käytettävissä yhteensä	742	692	729	729
Siirtyy seuraavalle vuodelle	192	229	51	157

Taulukkoa on korjattu tulossopimuksessa olleiden väärin tietojen osalta.

Taulukko 5. Tuotto- ja kululaskelma

6.2 Rahoituslaskelma

Elintarvikemarkkina- ja elintarviketuotteen toimiston rahoituslaskelma

Rahoituslähde (1 000€)	Toteuma 2023	Toteuma 2024	Tavoite 2025	Toteuma 2025
Siirtynyt edelliseltä vuodelta	242	192	229	229
TA ja LTAt / kehys	500	500	500	500
Käytettävissä oleva rahoitus	742	692	729	729
Menot	552	463	678	575
Tulot	2	0	0	3
Nettomenot	550	463	678	572
Siirtyy seuraavalle vuodelle	192	229	51	157

Taulukko 6. Rahoituslaskelma

7 Epäillyt väärinkäytökset

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistossa ei ollut vuonna 2025 havaittuja väärinkäytöksiä.

8 Kauppatapadirektiivin 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu raportti

Euroopan unionin jäsenvaltioiden elintarvikemarkkinavaltuutetut toimittavat vuosittain Euroopan komissiolle raportin (Kauppatapadirektiivin 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu raportti), jossa esitetään muun muassa saatujen valitusten lukumäärä sekä vireille pantujen ja päätettyjen tutkimusten lukumäärä edeltävän vuoden aikana. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston vuoden 2025 raportti on toimintakertomuksen liitteenä (liite 1. UTP Report 2025).